

GDK: 642 + 923.4 "1991-1997" : (497.12)

Gospodarnost gospodarjenja z gozdovi v novih družbenih in gospodarskih razmerah

Efficiency of Forestry under the new Social and Economic Conditions

Iztok WINKLER*, Jurij MARENČE**

Izvleček:

Winkler, I., Marenče, J.: Gospodarnost gospodarjenja z gozdovi v novih družbenih in gospodarskih razmerah. Gozdarski vestnik, št. 1/1998. V slovenščini s povzetkom v angleščini, cit. lit. 9.

Gospodarnost gospodarjenja z gozdovi se je zaradi spremenjenih družbenih in gospodarskih razmer spremenila. Zlasti na to vplivajo zmanjšani obseg gozdne proizvodnje in poslabšana sestava gozdnih lesnih sortimentov. Gozdarske gospodarske družbe se postopoma utrjujejo kot gospodarski subjekti, zasebni lastniki gozdov pa kot individualni proizvajalci na majhni in razdrobljeni gozdni posesti težko dosegajo gospodarsko ugodne rezultate. Za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi so zelo pomembne stabilnejše splošne gospodarske razmere in krepitev gozdarskega podjetništva, vendar v trdno postavljenih ekoloških okvirih.

Ključne besede: gozdovi, gozdarstvo, gospodarnost, zaposlenost, plače.

Abstract:

Winkler, I., Marenče, J.: Efficiency of Forestry under the new Social and Economic Conditions. Gozdarski vestnik, No. 1/1998. In Slovene with a summary in English, lit. quot. 9.

The efficiency of forestry has changed due to altered social and economic conditions. In particular, the reduced extent of forest wood production and the deterioration of the composition of forest wood assortments have had a strong impact on the efficiency of forestry. Forestry societies are gradually consolidating as economic enterprises, while private forest owners - as individual producers on a limited and scattered forest property - hardly reach economically favourable results. For the continuing development of forestry, the general economic conditions are of the greatest importance, while the forest economy must be strengthened in a consolidated ecological framework.

Key words: forests, forestry, efficiency, employment, salaries.

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Spremenjene družbene in gospodarske razmere po letu 1990 se v slovenskem gozdarstvu kažejo zlasti v naslednjih značilnostih:

- ločitev javnih od poslovnih dejavnosti gozdarstvu,
- javni interes za trajnost gozdov in vseh njihovih funkcij zagotavlja javna gozdarska služba;
- preoblikovanje gozdnih gospodarstev v gozdarske gospodarske družbe, ki v gozdovih opravljajo poslovne dejavnosti, ter lastninsko preoblikovanje teh podjetij v gozdarske gospodarske družbe;
- nastanek novih subjektov v poslovni sferi gozdarstva,
- zasebni lastnik gozda postaja formalno samostojen, v okviru usmeritev gozdnogospodarskega in gozdnogojitvenega načrta in v sodelovanju z javno gozdarsko službo se odloča o gospodarjenju s svojim gozdom; povsem samostojen pa je pri odločanju za gozdno proizvodnjo in pri prodaji lesa;
- z državnimi gozdovi upravlja in razpolaga Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov, dela v državnih gozdovih pa na podlagi koncesijske pogodbe opravljajo dosedanja upravljalci teh gozdov;
- sistem financiranja gozdne reprodukcije je spremenjen; vsak lastnik je sam

* Prof. dr. I. W., Oddelek za gozdarstvo in obnovljive vire Biotehniške fakultete, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

** Mag. J. M., Oddelek za gozdarstvo in obnovljive vire Biotehniške fakultete, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

odgovoren za gozdno reprodukcijo, država mu pri tem pomaga s subvencijami ter davčnimi oprostitvami in olajšavami;
- zaporedne naravne kalamitete so močno načele gospodarnost dela v gozdovih.

Na gospodarske razmere v gozdarstvu močno vplivajo tudi težave pri preobrazbi lesnopredelovalne industrije, zlasti celulozne. Prodaja lesa, zlasti manj kakovostnih sortimentov, je težja.

2 GOZDNA PROIZVODNJA

2 FOREST WOOD PRODUCTION

Posledica spremenjenih razmer je močna produkcijska depresija, ki se kaže v znatno zmanjšanem obsegu gozdne proizvodnje (sečnje) ter prepolovljenem obsegu izvedenih gojitvenih del v gozdovih.

V obdobju 1991-1995 se je obseg sečnje v vseh gozdovih v primerjavi s prejšnjim petletnim obdobjem zmanjšal za 35 %, leta 1996 pa je spet nekoliko porastel in je po podatkih Zavoda za gozdove znašal 2,33 milijonov m³. Dejanski obseg sečnje je verjetno nekaj večji, kot kažejo uradni podatki. Na podlagi rezultatov ankete med lastniki gozdov leta 1995 (WINKLER / MEDVED 1996), bi lahko sklepali, da znaša okoli 2,6 - 2,7 milijonov m³. Razliko je treba pripisati večji neevidentirani sečnji, kot jo upošteva Zavod za gozdove, in zlasti neustreznim tarifam za ugotavljanje lesne mase. Maljevec (1997) je v svoji diplomski nalogi ugotovil, da je bilo na območju Snežnik v letih 1994 in 1995 razmerje med neto posekano in bruto odkazano lesno maso pri iglavcih 0,94, pri listavcih pa 0,90.

Sortimentna sestava posekanega lesa je zaradi zaporednih kalamitet vsako leto slabša, povečuje se delež lesa za kemično predelavo. Zanesljivih podatkov o sortimentni sestavi celotne gozdne proizvodnje nimamo, saj zasebni lastniki del proizvodnje porabijo zase ali v lastni predelavi, podatki o prodaji lesa pa so prav tako nezanesljivi. Še najboljše lahko sklepamo o sortimentni sestavi gozdne proizvodnje na podlagi podatkov o tej sestavi v državnih gozdovih.

Lastninsko preoblikovanje gozdnih gospodarstev in nastanek novih poslovnih subjektov v gozdarstvu se kaže tudi v pozitivnem razmahu podjetniške miselnosti, ki pa lahko ob pomanjkljivem nadzoru v gozdovih začne delovati negativno na gozdove.

Preglednica 1: Sortimentna sestava posekanega lesa v državnih gozdovih

Table 1: Assortment composition of cut wood in state-owned forests

Skupina sortimentov Assortment group	Delež v skupni sečnji v % Share in total fellings in %			
	1993	1994	1995	1996
Iglavci / Conifers	100	100	100	100
Hlodovina / Raw timber	71	69	64	60
Tehnični les za neposredno uporabo Technical wood for direct use	5	6	6	5
Les za kemično predelavo Wood for chemical treatment	24	25	30	35
Listavci / Broadleaves	100	100	100	100
Hlodovina / Raw timber	38	34	31	32
Tehnični les za neposredno uporabo Technical wood for direct use	2	2	2	1
Les za kemično predelavo Wood for chemical treatment	34	40	38	35
Drva / Firewood	26	24	29	32

Vir: podatki gozdarskih gospodarskih družb / Source: data from forestry societies

Leto / Year	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Število / Number	6.061	4.979	4.180	3.796	3.098	2.302	2.157

Vir: Statistični letopis Slovenije za leto 1996 / Statistical annual report of Slovenia for 1996

Priloga 2: Gibanje števila zaposlenih v gozdarstvu Slovenije
 Table 2: Development of number of employed persons in forestry in Slovenia

3 ZAPOSLENOST

3 EMPLOYMENT

Število zaposlenih v gozdarstvu se je prepolovilo, v zadnjih letih se spet stabilizira. Izobrazbena in starostna sestava gozdarskih poslovnih subjektov je še vedno razmeroma ugodna, največji deficit nastaja pri izobraževanju delavcev v neposredni gozdni proizvodnji (primerjaj WINKLER 1997).

K prikazanemu številu zaposlenih v gozdarskih gospodarskih družbah je treba od leta 1994 dalje prišteti še zaposlene v javni gozdarski službi, ki se statistično ne zajemajo več pod gozdarstvo, ampak med javnimi službami.

4 CENE GOZDNIH LESNIH SORTIMENTOV

4 PRICE OF FOREST WOOD ASSORTMENTS

Gozdarske gospodarske družbe pridobivajo svoj dohodek na več načinov, pri čemer izvajanje del in prodaja lesa iz državnih gozdov ni več prevladujoč. Dohodek pridobivajo tudi z izvajanjem del in odkupom lesa iz zasebnih gozdov in z drugimi dejavnostmi.

Na gospodarski položaj gozdarskih gospodarskih družb in zasebnih lastnikov gozdov pomembno vplivajo cene gozdnih lesnih sortimentov.

Gospodarstvo / Economy	1991	1992	1993	1994	1995	1996
-indeks, leto 1992 = 100 -index, in 1992 = 100		100,0	121,6	143,1	161,4	172,3
-veržni indeks -serial index	224	315	122	118	113	107
Gozdarstvo / Forestry						
-indeks, leto 1992 = 100 -index, in 1992 = 100		100,0	126,5	146,7	160,7	172,1
-veržni indeks -serial index	209	259	126	116	110	107

Vir: Statistični letopis Slovenije za leto 1996, Mesečni statistični pregled 46, 1997, 6

Source: Statistical annual report of Slovenia for 1996, Statistical monthly overview 46, 1997, 6

Priloga 3: Gibanje cen pri proizvajalcih
 Table 3: Development of prices at the producers'

Cene gozdnih lesnih sortimentov rastejo skladno z rastjo cen drugih proizvodov. Veržni indeksi rasti cen tako v gospodarstvu kot v gozdarstvu pa kažejo na postopno umiranje rasti. Kljub rasti cen posameznih skupin gozdnih sortimentov pa se dosežena povprečna tržna cena gozdnih lesnih sortimentov manjša ali stagnira. Na to vpliva poslabšana sortimentna sestava pridobljenih gozdnih lesnih sortimentov.

5 REZULTATI GOSPODARJENJA V GOZDARSKIH GOSPODARSKIH DRUŽBAH V LETU 1996

5 RESULTS OF BUSINESS ACTIVITY IN FORESTRY SOCIETIES FOR 1996

Rezultati gospodarjenja gozdarskih gospodarskih družb so primerljivi šele od leta 1996 dalje, ko je bila končana kadrovska prenova in skoraj v

Preglednica 4. Premoženje gozdarskih gospodarskih družb leta 1996

Table 4. Property of forestry societies in 1996

		Indeks 1996/95
Sredstva v mio SIT / Assets in million SIT	15.881	103
-stalna / Fixed Assets	10.000	99
-gibljiva / Current Assets	5.881	110
Obveznosti do virov sredstev v mio SIT Liabilities due to Assets in million SIT	15.881	
Delež kapitala Capital Share	82 %	
Delež kratko- in dolgoročnih obveznosti Share of Short- and Long-Term Liabilities	18 %	
Finančna neodvisnost (sredstva/kapital) Financial Independence (Assets/Capital)	1.222	98
Delež opredmetenih stalnih sredstev Share of Tangible Fixed Assets	0.575	96
Koeficient zadolženosti Coefficient of Debts Contracted	0.135	93

Vir: GZS - finančni kazalniki za leto 1996 / Source: SFS - financial indicators for 1996

celoti tudi že delitev premoženja nekdanjih gozdnih gospodarstev. Gibljejo pa se v okvirih, ki veljajo za celotno slovensko gospodarstvo.

Gozdarske gospodarske družbe so v letu 1996 imele za 15,881 milijard SIT premoženja, od tega je odpadlo na stalna sredstva 63 %. Večina sredstev gozdarstva je lastnih, koeficient zadolženosti je majhen in se še zmanjšuje.

Preglednica 5. Prihodki in odhodki gozdarskih gospodarskih družb v letu 1996

Table 5. Receipts and expenditures in forestry societies for 1996

	Znesek v mio SIT Amount in million SIT	Indeks 1996/95 Index 1996/95
Prihodki / Receipts	15.088	112
v tem: od prodaje / of these from sales	13.019	100
Odhodki / Expenditures	15.096	114
v tem: stroški dela of these: Employment Cost	4.997	116
Amortizacija / Amortisation	652	111
Celotni dobiček / Total Profit	388	126
Celotna izguba / Total Loss	396	3081
Davek iz dobička / Tax from Profit	51	173
Bruo dodana vrednost Gross Added Value	5.529	106
Povprečno število zaposlenih po urah Average Number of Employed on an hourly rate	2.157	96

Vir: GZS - finančni kazalniki za leto 1996 / Source: SFS - financial indicators for 1996

Celotni prihodek se je v letu 1996 povečal v primerjavi s predhodnim letom za 12 %, pri čemer so se bolj povečali drugi prihodki kot pa prihodek od prodaje. Med odhodki, ki so se povečali za 14 %, jih odpade tretjino na stroške dela. Gozdarstvo kot celota je poslovalo z minimalno izgubo. V letu 1996 je gozdarstvo na račun različnih davkov prispevalo v državno blagajno okoli 1,8 milijard tolarjev.

Stroški dela so pomemben poslovni strošek, zlasti stroški plač zaposlenih. Povprečne plače v gozdarskih gospodarskih družbah so nekaj višje kot v gospodarstvu. Takšno razmerje med povprečnima plačama v gospodarstvu in gozdarstvu je že dolgoletno in v posameznih letih le nekoliko niha.

Kazalniki / Indicators		Indeks 1996/95
Koeficient gospodarnosti / Efficiency coefficient	0,995	97
Donosnost kapitala / Capital Yield	0,026	115
Donosnost sredstev / Yield of Assets	0,021	117
Prihodek na zaposlenega v 000 SIT Revenue per Employed in thousand SIT	6.965	116
Stroški dela na zaposlenega v 000 SIT Employment Cost per Employed in thousand SIT	2.317	110
Plače na zaposlenega v 000 SIT Salaries per Employed in thousand SIT	1.649	112
Delež stroškov dela v odhodkih Share of Employment Cost in Expenses	0,331	92
Bruto dodana vrednost na zaposlenega v 000 SIT Gross Added Value per Employed in thousand SIT	2.610	110

Vir: GZS - finančni kazalniki za leto 1996 / Source: SFS - financial indicators for 1996

Preglednica 6: Kazalniki uspešnosti
gospodarjenja gozdarskih gospo-
darskih družb v letu 1996
Table 6: Indicators of efficiency of
business activity in forestry socie-
ties for 1996

Leto / Year	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Gospodarstvo / Economy	10.172	16.823	51.044	75.432	96.618	111.996	
Gozdarstvo / Forestry	10.363	18.845	60.961	85.625	95.011	125.131	137.417
Indeks (gospod.=100) Index (Economy = 100)	102	112	119	113	100	112	

Vir: Statistični letopis RS za leto 1996, GZS - finančni kazalniki za leto 1996
Source: Statistical annual report of Slovenia for 1996, SFS - financial indicators for 1996

Preglednica 7: Bruto mesečne plače
v gospodarstvu in gozdarstvu
Table 7: Monthly gross salaries in
the economy compared to forestry

6. GOSPODARNOST GOSPODARJENJA Z DRŽAVNIMI GOZDOVI 6. EFFICIENCY OF FORESTRY WITH STATE-OWNED FORESTS

Z državnimi gozdovi gospodarja (upravlja in razpolaga) Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Dela v državnih gozdovih izvajajo koncesionarji, ki pridobljene gozdne lesne sortimente tudi prodajajo. Za pravico do izvajanja del plačujejo Skladu prispevek za koncesijo, ki je v bistvu gozdna renta. Sklad mora del dobljene letne rente nameniti za nepredvidena dela v državnih gozdovih, kot so npr. sanacije gozdov ali sanacije gozdnih cest, deloma jo namenja tudi za gradnjo gozdnih cest. Sklad je tudi zavezanec za plačilo prometnega davka za les na panju, od svojih koncesijskih prihodkov pa mora plačati tudi prispevek za Slovenski odškodninski sklad. Prav pri poslovanju sklada se dobro kažejo vse posebnosti gospodarjenja z gozdovi, ki tenjajo, da lastnik del dosežene rente shrani in rezervira za morebitne povečane stroške (npr. sanacij) v naslednjih letih. Zato tudi lahko na rezultate gospodarjenja gledamo objektivno le skozi daljše časovno obdobje.

Za gospodarjenje z državnimi gozdovi v obdobju 1994-1996 je značilno nihanje povprečnih prodajnih cen gozdnih lesnih sortimentov, hkrati pa stalna rast stroškov pridobivanja lesa. Tako se renta iz državnih gozdov iz leta v leto zmanjšuje. Pa vendar so gozdarske gospodarske družbe, ki izvajajo dela v državnih gozdovih v letih 1994-1996 zagotovile Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije neto ok. 660 mio SIT.

7. GOSPODARNOST GOZDNEGA DELA ZASEBNIH LASTNIKOV GOZDOV 7. EFFICIENCY OF ACTIVITY OF PRIVATE FOREST OWNERS

7. EFFICIENCY OF ACTIVITY OF PRIVATE FOREST OWNERS

Zasebni lastniki gozdov so po prvi sprostitvi gospodarjenja leta 1990, zlasti glede obvezne prodaje lesa, pogosto razočarani. Subvencije za

Postavka	1994		1995		1996	
	SIT/m ²	%	SIT/m ²	%	SIT/m ²	%
Prodajna cena gozdnih lesnih sortimentov <i>Sales price of forest wood assortments</i>	6 096	100	6 710	100	6 510	100
Stroški pridobivanja lesa <i>Costs of wood extraction</i>	3 524	58	4 399	66	5 233	80
Stroški gojenja in varstva gozdov <i>Costs of silviculture and protecting forest</i>	975	16	942	14	820	13
Stroški vzdrževanja gozdnih cest <i>Costs of maintaining forest roads</i>	383	6	433	6	231	4
Drugi stroški / <i>Other costs</i>	182	3	176	3	4	-
BRUTO RENTA / GROSS REVENUE	1 052	17	760	11	222	3
Prometni davek / <i>Sales tax</i>	143	2	119	2	23	-
Obveznosti do Slovenskega odškodninskega sklada <i>Obligations towards the Slovenian Compensation Fund</i>	129	2	107	1	43	1
ČISTA RENTA / NET REVENUE	780	13	534	8	156	2
NALOŽBE / INVESTMENTS	68	1	222	3	195	3
-gradnja cest / <i>construction of roads</i>	32		88		4	
-sanacija cest / <i>reconstruction of roads</i>	22		62		22	
-sanacija gozdov	10		46		159	
-druge naložbe / <i>other investments</i>	4		6		10	
OSTANEK / REMAINDER	712	12	312	5	-39	-1

Preglednica 2. Rezultati gospodarjenja z državnimi gozdovi

Table 2. Results of forestry in state-owned forests

Vir: Analiza dohodkov - Gozdarski sektor Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS, 1997
Source: Analysis of income - Forestry sector of the Agricultural Plots and Forests Fund of the Republic of Slovenia, 1997

gozdnogospodarska dela so premajhne in ne nadomeščajo nekdanjega sistema vzajemnosti, ki je bila zagotovljena preko prispevka za bioiška vlaganja, prodaja lesa pa je težja kot je kazalo. Zato se mnogi spet obračajo k nekdanjim gozdnim gospodarstvom, ki jim pri odkupu lesa zagotavljajo potrebno varnost. Nekateri lastniki gozdov pa so razvili tudi lastno primarno predelavo lesa.

V preglednici 9 so prikazani koeficienti gospodarnosti posameznih možnih (modelnih) tehnologij sečnje in spravila lesa. Koeficienti gospodarnosti pridobivanja lesa je izražen kot razmerje med odkupno ceno lesa na kamionski cesti in stroški sečnje in spravila.

Na način in gospodarnost pridobivanja lesa v zasebnih gozdnih odločilno vplivajo velikost celotne in gozdne posesti in s tem povezan obseg sečnje, na stroškovni strani pa zlasti cena strojnega dela, ki je v veliki meri odvisna od izkoriščenosti delovnih sredstev. Modelna analiza izkoriščenosti delovnih sredstev, stroškov in gospodarnosti dela z njimi, ki je upoštevala velikost gozdne posesti, možno oz. primerno tehnologijo dela ter naravne sestojne in proizvodne razmere, je pokazala, da na majhni gozdni posesti, ki v Sloveniji še vedno prevladuje, ni z nobeno tehnologijo mogoče doseči gospodarsko pozitivnega pridobivanja lesa (gozdne takse) in lastna cena pridobivanja lesa ne pokriva prodajne cene lesa na kamionski cesti. Na srednji gozdni posesti (nad 30 ha) lahko pričakujemo pozitivne ekonomske rezultate le pri bistih tehnologijah, ki uporabljajo prilagojene kmetijske traktorje. Le največja gozdna posesti omogoča kombinacijo različnih tehnologij pridobivanja lesa in tudi pozitivne ekonomske učinke (MARENČE 1997).

Zato se, razumljivo, postavlja vprašanje, zakaj zasebni lastniki gozdov kljub takim gospodarskim kazalcem še vedno delajo v gozdu.

- Razlogi za to so predvsem naslednji:
- svoje delo prodajajo pod ceno,
 - delovna sredstva amortizirajo v daljših časovnih obdobjih, kot je za naravo zasebne kmetijske in gozdne proizvodnje ustrezno delovna sredstva so zato večinoma zastarela;
 - zaradi omejenega časa za delo v gozdu in na polju je usklajevanje skupne uporabe delovnih sredstev težavno;
 - naša mentaliteta, po kateri hoče vsak lastnik imeti svoja delovna sredstva.

Izhod iz nastalih razmer je predvsem v povezovanju lastnikov gozdov pri racionalnejši izrabi delovnih sredstev, ki odločno vplivajo na stroške gozdnega dela. Možnosti za to nudijo strojni krožki ali združevanje lastnikov v gozdne zadruge

Priloga 17: Gospodarnost izbranih tehnologij
Table 9: Efficiency of technologies chosen

Razred gozdne posesti (ha) Classification of forest property (hectars)	Izbrana tehnologija Technology chosen	Položno Flat terrain			Strmo Steep terrain		
		0,10 m ³	0,50 m ³	0,90 m ³	0,10 m ³	0,50 m ³	0,90 m ³
1 - 4,9	Zetor - mnog. (0,90-sort.)	0,10	0,15	0,23			
	IMT - mnog. (0,90-sort.)	0,20	0,33	0,49			
	AGT - mnog.	0,30	0,53				
	Zetor-ročno, sort.				0,10	0,15	0,22
	Zetor-vlake mnog. (0,90-sort.)				0,10	0,15	0,22
	IMT-ročno, sort.				0,18	0,30	0,43
	IMT-vlake, mnog., (0,90-sort.)				0,18	0,30	0,43
5 - 14,9	Žičnica-ročno, sort.				0,02	0,03	0,04
	Zetor - mnog. (0,90-sort.)	0,29	0,46	0,66			
	IMT - mnog. (0,90-sort.)	0,45	0,79	1,16			
	AGT - mnog.	0,57	1,05				
	Zetor-ročno, sort.				0,27	0,41	0,61
	Zetor-vlake mnog. (0,90-sort.)				0,27	0,41	0,60
	IMT-ročno, sort.				0,38	0,64	0,94
15 - 29,9	IMT-vlake, mnog., (0,90-sort.)				0,38	0,63	0,92
	Žičnica-ročno, sort.				0,07	0,11	0,17
	Zetor - mnog. (0,90-sort.)	0,51	0,84	1,24			
	IMT - mnog. (0,90-sort.)	0,64	1,16	1,71			
	AGT - mnog.	0,74	1,35				
	Zetor-ročno, sort.				0,44	0,69	1,02
	Zetor-vlake mnog. (0,90-sort.)				0,43	0,68	1,00
30 ≤	IMT-ročno, sort.				0,53	0,86	1,26
	IMT-vlake, mnog., (0,90-sort.)				0,51	0,86	1,26
	Žičnica-ročno, sort.				0,14	0,20	0,31
	Zetor - mnog. (0,90-sort.)	0,77	1,33	1,97			
	IMT - mnog. (0,90-sort.)	0,78	1,45	2,14			
	AGT - mnog.	0,84	1,56				
	Zetor-ročno, sort.				0,62	1,00	1,47
Zetor-vlake mnog., (0,90-sort.)				0,61	0,98	1,44	
30 ≤	IMT-ročno, sort.				0,62	1,05	1,52
	IMT-vlake, mnog., (0,90 sort.)				0,59	1,02	1,49
	Žičnica-ročno, sort.				0,27	0,42	0,65

POVZETEK

Spremenjene družbene in gospodarske razmere po letu 1990 se v slovenskem gozdarstvu kažejo zlasti v naslednjih značilnostih:

- ločitev javnih od poslovnih dejavnosti v gozdarstvu;
- javni interes za trajnost gozdov in vseh njihovih funkcij zagotavlja javna gozdarska služba;
- preoblikovanje gozdnih gospodarstev v gozdarska podjetja, ki v gozdovih opravljajo poslovne dejavnosti, ter lastninsko preoblikovanje teh podjetij v gozdarske gospodarske družbe;
- nastanek novih poslovnih subjektov v poslovni sferi gozdarstva;
- zasebni lastnik gozda postaja formalno samostojen in se v okviru usmeritev gozdnogospodarskega in gozdno-gojitvenega načrta sam odloča o gospodarjenju s svojim gozdom; samostojen je tudi pri odločanju za gozdno proizvodnjo in pri prodaji lesa;
- z državnimi gozdovi upravlja in razpolaga Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov, izvajanje del v državnih gozdovih pa na podlagi koncesijskega razmerja opravljajo dosedanji upravljalci teh gozdov;
- sistem financiranja gozdne reprodukcije je spremenjen; vsak lastnik je sam odgovoren za gozdno reprodukcijo, država mu pri tem pomaga s subvencijami in davčnimi oprostitvami in olajšavami;
- zaporedne naravne kalamitete so močno načele gospodarnost dela v gozdovih.

Na gospodarske razmere v gozdarstvu močno vplivajo težave pri preobrazbi lesnopredelovalne industrije, zlasti celulozne. Prodaja lesa, posebno manj kakovostnih sortimentov, je težja.

Posledica spremenjenih razmer je močna produkcijska depresija, ki se kaže v znatno zmanjšanem obsegu gozdne proizvodnje (sečnje) ter prepolovljenem obsegu gojitvenih del v gozdovih.

Lastninsko preoblikovanje gozdnih gospodarstev in nastanek novih poslovnih subjektov v gozdarstvu se kaže tudi v pozitivnem razmahu podjetniške miselnosti, ki pa lahko ob pomanjkljivem nadzoru v gozdovih začne delovati negativno na gozdove.

Število zaposlenih v gozdarstvu se je prepolovilo, v zadnjih letih se spet stabilizira. Izobrazbena in starostna sestava gozdarskih poslovnih subjektov je še vedno razmeroma ugodna, največji primanjkljaj nastaja pri izobraževanju delavcev v neposredni gozdni proizvodnji.

Rezultati gospodarjenja gozdarskih podjetij so v okvirih, ki veljajo za celotno slovensko gospodarstvo.

Zasebni lastniki gozdov so po prvi sprostitvi gospodarjenja leta 1990, zlasti glede obvezne prodaje lesa, pogosto razočarani. Subvencije za gozdnogospodarska dela so premajhne in ne nadomeščajo nekdanjega sistema vzajemnosti, ki je bila zagotovljena preko prispevka za biološka vlaganja, prodaja lesa pa je težja, kot je kazalo. Zato se mnogi spet obračajo k nekdanjim gozdnim gospodarstvom, ki jim pri odkupu lesa zagotavlja potrebno varnost.

Gospodarnost dela na razdrobljeni zasebni gozdni posesti je nizka. Na majhni posesti, ki v Sloveniji še vedno prevladuje, ni z nobeno tehnologijo mogoče doseči gospodarsko pozitivne gozdne proizvodnje in lastna cena pridobivanja lesa ne pokriva prodajne cene lesa na kamionski cesti. Na srednji gozdni posesti (nad 30 ha) lahko pričakujemo pozitivne ekonomske rezultate pri uporabi tehnologij, ki uporabljajo prilagojene kmetijske traktorje. Le največja gozdna posest omogoča kombinacijo različnih tehnologij pridobivanja lesa in tudi pozitivne ekonomske učinke.

Za izboljšanje nastalih razmer so pomembne stabilnejše splošne gospodarske razmere, ki bodo omogočale normalno prodajo lesa, pravočasno plačevanje lesa in ustvarjale razmere za intenzivnejši prispevek države pri vlaganjih v gozdove. Krepiti moramo gozdarsko podjetništvo, vendar pa le v trdno postavljenih ekoloških okvirih. To narekuje stalno preverjanje in ocenjevanje, kako izvajalci izpolnjujejo pogoje za izvajanje del v gozdovih. Zasebni lastniki gozdov bodo morali bolj upoštevati stvarne ekonomske razmere in se za učinkovitejše gospodarjenje z gozdovi bolj povezovati ali pa presoditi, če se jim splača samim še izvajati dela v gozdovih.

EFFICIENCY OF FORESTRY UNDER THE NEW SOCIAL AND ECONOMIC CONDITIONS

Summary

The altered social and economic conditions after 1990 have become apparent, in particular, in the following ways:

- the division of forestry into public and business activities;
- the public interest in the preservation of forests with all their functions is secured by the Public Forest Service;
- the reorganisation of forest properties into forestry enterprises performing business activities in the woods, as well as ownership transformation in these enterprises which are becoming forestry societies;

- establishment of new business subjects in the business sphere of forestry;
- private forest owners become formally independent, and are free to choose the forestry mode in their forests within the framework of the guidelines of the forestry and silvicultural plan; they are also independent in choosing the wood production and sale;
- state-owned forests are run and managed by the Agricultural Plots and Forests Fund, while work in these state-owned forests is performed by the previous administrators of these forests on the basis of a concession;
- the system of financing forest reproduction has changed: the responsibility for forest reproduction now lies with every single owner, while the state offers subsidies and tax relief;
- a succession of natural disasters have much reduced the efficiency of forestry work.

The difficulties in reorganising the wood-processing industry, in particular, the cellulose industry, have had a strong impact on the economic conditions in the forestry sector. It is getting difficult to sell wood, above all, the less good quality assortments.

The consequences of altered conditions are a marked production crisis, which shows itself in greatly reduced wood production (fellings), and a halving of silvicultural work in the forests.

The ownership transformation of the forest properties and the emergence of new business subjects in the forestry sector also manifests itself in a positive boost of business mentality, which may, however, start having a negative impact on the forests when there is a lack of control.

The number of people employed in forestry has halved, but has been stable over the last few years. The education and age composition of forestry business subjects remains relatively favourable, while there is a large deficit at training workers in the immediate wood production.

The results of the management in forestry enterprises are within the framework of the overall Slovenian economy.

Since the first liberalisation of forestry in 1990, the private forest owners have often been disappointed, particularly as regards the sale of wood. The subventions for forestry work are too small, and do not replace the former system of reciprocity, which was assured via a contribution for biological investments; the sale of wood is more difficult than anticipated. This is why many turn to the former forest enterprises, where the necessary security in selling wood is guaranteed.

The efficiency of work on scattered private forest properties is low. Small properties, still prevailing in Slovenia, cannot give an economically positive yield, even using the best technology. The cost of production cannot be covered by the sales price reached "on the truck road". For medium-sized forest properties (above 30 ha), positive economic results may be anticipated, using an adapted tractor. However, only the largest forest properties enable the owner to use different wood production technologies and yield a profit.

To enhance the existing conditions, it is most important to stabilise the economy as a whole, which will then allow for normal sales conditions for wood, in-time payment of wood, and create conditions where state subsidies through investments in the forests will increase. In order for this to come true, a continuous control and assessment of whether the conditions for performing work in the woods are adequately met must be made. The private forest owners will have to consider the actual economic conditions to a greater extent, and co-operate more intensively, or judge whether performing work in their forests on their own is worthwhile.

VIRI / REFERENCES

- MALJEVEC, M., 1997. Predhodna izmera količine in ocena sortimentne sestave gozdne lesne mase ter njena zanesljivost.- Diplomsko naloga, Ljubljana, BF-Gozdarstvo, 23 s.
- MARENČE, J., 1997. Izbor in gospodarnost prilagojenih tehnologij pridobivanja gozdnih lesnih sortimentov v zasebnih gozdovih.- Magistrsko delo, Ljubljana, Oddelek za gozdarstvo Biotehniške fakultete, 141 s.
- WINKLER, I. / MEDVED, M., 1996. Osnovni podatki anketiranja lastnikov gozdov. V letu 1995.- Ljubljana, Oddelek za gozdarstvo Biotehniške fakultete in Gozdarski inštitut Slovenije, 325 s.
- WINKLER, I., 1997. Stanje in možnosti prihodnje organiziranosti gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji.- GozdV, 55, 7-8, s. 318-335.
- 1997. Analiza dohodkov.- Gozdarski sektor Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS.
- 1997. Finančni kazalniki GZS za leto 1996 po dejavnostih.- Ljubljana, GZS, 2 s.
- 1997. Kadri v gozdarskih gospodarskih družbah (rezultati ankete).- Ljubljana, Oddelek za gozdarstvo Biotehniške fakultete, 9 s.
- 1997. Poročilo o delu in finančno poročilo - zaključni račun ZGS za leto 1996.- Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije.
- 1996. Statistični letopis Slovenije za leto 1996.- Ljubljana, Statistični urad RS.